

Masuudireostus Vormsi rannikul

2022. aasta kevad jääb meelde Vormsi randa uhtunud masuudireostusega. Neljapäeval, 19. mail andis Keskkonnaamet Vormsi vallale teada, et saare läänerannikul on masuudireostus ning alustada tuleb koristustöid.

Koristustalgud algasid järgmisel hommikul ämbrite ja kühlvitega varustatud paarikümne vabatahtlikuga Saxby majaka juurest nii Förby kui Kersleti suunas. Koristustööd jätkusid terve nädalavahetuse. Pühapäeva õhtul jõudis masuut Hiiumaagi randa ja sai selgeks, et tegemist on suurema reostusega kui esialgu arvatud. Päästeamet võttis juhtimise üle.

Vormsil oli kriitiliseks 21 km pikk rannikuala Kerslininast Mõisaholmini – seal oli masuuti rohkem ja see vajab kiiremat koristamist. Puutumatuks ei jäänud ka Harilaid, Pasilaid ning teised Hullo lahe laiud.

Ligi 30 kilomeetrit rannajoo-

nest jäi märgituks kui hajusa reostusega ala. Põhjarannikul on reostus selline, mida on keeruline koristada; lõuna pool Rumpos on rannal üksikuid tükke, mida saab hiljem korjata.

Millest ja kust reostus alguse sai, ei ole teada. Üheks versiooniks on lekkiv vrakk, võimalik on reostuse pärinemine ka laevateelt.

Vormsil kestsid intensiivsemad koristustööd kaheksa päeva, üheksandal korraldas Keskkonnaamet vabatahtlikke kaasates väljasõidu Pasilaiule.

Kuigi reede, 27. mai õhtuks oli kriitiline osa rannajoonest üle käidud ning mitu tonni masuuti kokku kogutud, ei saa öel-

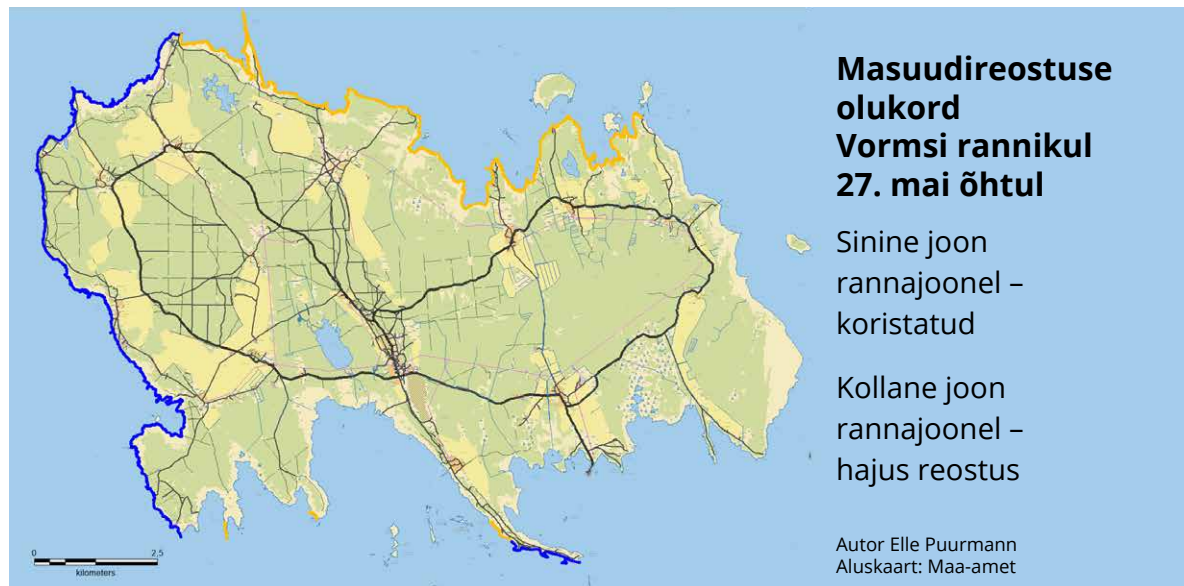
da, et Vormsi rannad on juuni alguseks puhtad. Tõenäoliselt saame veel mitu nädalat noppida adru või kivide varjust välja tulevaid üksikuid masuuditükke, mida toob randa nii tuul kui vesi.

Randade puhastamisel olid asendamatud sadakond inimest, kelle seas oli nii saareelanikke kui abilisi mandrilt. Oli neid, kes said liituda talguga korra, aga ka neid, kes ei jäänud ühelgi päeval kõrvale.

Asutustest ja seltsidest ulatasid oma abikäe Vormsi Merepääste Selts, Eestimaa Looduse Fond, Noarootsi vabatahtlikud päästjad, Keskkonnaameti töötajad ning ka *discgolfi* turniirist Vormsi Open osavõtjad.

Suur aitäh kõigile!

MARSI JÕGEVA,
vallavanem

Masuudireostuse olukord Vormsi rannikul 27. mai õhtul

Sinine joon rannajoonel – koristatud

Kollane joon rannajoonel – hajus reostus

Autor Elle Puurmann
Aluskaart: Maa-amet

Vormsi Lasteaed-Põhikooli lõpuaktused

N, 9. juunil kell 11.30 1.-8. klassi lõpetamine
L, 11. juunil kell 11.30 lasteaia lõpetamine
L, 18. juunil kell 12 põhikooli lõpetamine

Lõpetajad istutasid õunapuu. Vasakult: Orm Robert Rammul, Johannes Gabriel Adams, klassijuhataja Elle Palmpuu, Marili Schmidt ja Marvin Paluto. Foto Malle Hokkonen

Koolis oli tutipidu

Tänavu on Vormsi põhikoolis 80. lennus neli lõpetajat. Tutipidu oli neil 26. mail, lõpuaktus on 18. juunil.

„Üliandekad lapsed,“ tunnustab klassijuhataja Elle Palmpuu oma õpilasi ning kirjeldab iga ühe andeid. Bioloogia- ja keemiaõpetaja Elle Palmpuu jaoks on see viimane klass – pärast lõpuaktust läheb ta pensionile. Õpetaja on ta olnud 1981. aastast.

Tutipeol oli naeru ja nalja. Kuna lõpetajaid pole Vormsil kunagi palju, siis on kogu koolipere 1. klassist õpetajateni tuti-

peoliselt riides. Kaisumõmmidega ja puha. „Nii tekib lõpetajatel ja koolis õige meeleolu,“ ütleb õpetaja Madli Tarjus, kes keksis ringi plikalikus kleidis.

Peopäev aga oli lõpetajatele teetähiseks – ainetunnid said läbi ja algasid eksamid. Johannes Gabriel Adams, Marvin Paluto, Orm Robert Rammul ja Marili Schmidt teevad matemaatika, eesti ja inglise keel eksami.

Pärast lõpukella 18. juunil on teed neile valla. Või nagu tutipeol kooliaulas lava kohal oli kirjas: tuult tiibadesse!

EGON ERKMANN

Algas Vormsi kiriku katuse suurremont

Vormsi kiriku ümber on taas kerkinud lauavirnad ja tellinud. Alanud on tööd, et pühakoja pikihoone vana plekkkatust asendada uue kivikatusega. Tööd teevad Haapsalu firma Resteh OÜ töömehed.

Selle aasta algul otsustas Muinsuskaitseamet anda Vormsi Püha Olavi kirikukatuse pikihoone remonttöödeks 70 879 eurot. Riigitoetuse saamise eelduseks oli oluline Vormsi valla volikogu otsus toetada pühakoja remonti 14 000 euroga ja koguduse võetud kohustus leida 18 000 eurot omaosaluseks. Kogudus loodab omaosaluseks vajaliku summa heade inimeste abiga kokku koguda.

Katuse remont on hädavajalik, sest aastatega on katuses tekkinud väga palju kohti, kus

vihmavett tuulega läbi pressib ja hoone puitkonstruktsioone kahjustab. Praegu ei ole niiskuskahjustused veel suured, ent läbijooksu jätkudes olukord halveneks ja muudaks tööde mahu suuremaks ja kulukamaks.

Kirik sai praeguse ühekordse te valtsidega plekk-katuse 1988. aastal. Tollal tuli ligi pool sajandit koguduseta olnud pühakoja päästmiseks vana lagunenenud katust taastada kiirkorras. Oli veel okupatsiooniaeg ja korralikku katuseplekki ei olnud võimalik saada. Viletsast plekist ühekord-

sed valtsid on aastate jooksul järgi andnud ja avanenud.

Toonane katuseehituse algatamine oli ajaloolise tähtsusega, sest sellest sai alguse kiriku täielik renoveerimine, koguduse taastamine ning kiriku suurejooneline taasõnnistamine 1990. aastal ning Olavipäeva tähistamise traditsioon.

Kiriku uueks katusekatteks on kavandatud naturaalpunane keraamiline nn hollandi S-kivi. Kivide alla rajatakse tihe tuult ja vett pidav aluskate, mistõttu sadevesi ei pääse enam ka tuvega tuulega katuse konstruktsioone rikkuma. Uus katus saab olema märksa ilusam ja iidse pühakoja arhitektuurile kohasem. Restaureerimistööde projekti on

koostanud Rändmeister OÜ.

Katuse remonttööd suviseid jumalateenistusi ei sega. Samuti on ehitajad lubanud tagada kiriku külastajatele ohutu sissepääsu ja pühakoda jääb suveperioodil huvilistele avatuks.

Selle aasta ettevõetud töid tuleb jätkata järgnevatel aastatel. Plaanis on välja vahetada veel kiriku kooriruumi katusekate. Seejärel on kavas uuendada välisseinte krohvipinnad ja aknad. Uuendamist vajab kiriku siseviimistlus ja elektrisüsteem.

Kogudus tänab kõiki, kes on abiks saare pühakoja korrastamisele ja püsimisele.

ANTS RAJANDO,
koguduse õpetaja

Püha Olavi Kiriku Fond

Kogudus on kiriku remondi rahastamiseks loonud Vormsi Püha Olavi Kiriku Fondi. Selle kaudu on kõigil, kes hoolivad meie saare põlise pühakoja püsimisest, võimalik anda annetusega oma panus.

Täpsem teave on saadaval koguduse kodulehel: vormsikirik.ee

Annetuse saab kanda:

MTÜ Vormsi Püha Olavi Kiriku Fond
EE272200221077146284
Swedbank
Selgitus: annetus kiriku remondiks

Noppeid volikogu komisjonidest

Kultuurikomisjon

- Uus projektitoetuste kord toob selgust ja läbi-paistvust, millistel alustel ja milliseid projekte vald toetab. Lisaks traditsioonilisele pärimuskultuuri fookusele on edaspidi kindel osa ka spordisündmus-te toetamisel.
- Läheneva olavipäeva juurde soovime korraldada saarerahvale ja külalistele tasuta tuurid giididega.
- Soovime lisaks rannarootsi pärimusele teadvus-tada ja talletada ka Vormsi elu ja sündmusi alates 1945 – Vormsi omapärast hübriidkultuuri.

Majanduskomisjon

- Erateede avalikuks kasutuseks määramise kord sai olulise täienduse. See võimaldab arvesse võtta nt ligipääsu võimaldamist kallasrajale, suplushohale, navigatsioonimärgile, külalautrile, turismiobjekti-le või ajaloolise kasutusega avalikule tee.
- Ettevõtlustoetuste korruga rõhutame ettevõtluse olulisust saarel. Valla toetatavate projektide puhul võiks saada eelise projektid, mille mõju on võimalikult suur ja lisandväärtus kõrge.
- Arutasime ideed võtta Vormsi valla territooriumil rendile RMK-le kuuluv mets. Sellega kaasneks oluline tasakaalupunkti otsimine metsade majan-damise ja hoidmise vahel.

Ehitus- ja keskkonnakomisjon

- Mai istungil otsustas vallavolikogu algatada uue Vormsi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamise. Otsime jätkuvalt planeeringuspetsialisti, kelle ülesandeks jääks muuhulgas ka üldplaneeringuga seotud küsimuste-ga tegelemine. Tema ülesanne oleks hinnata, millised materjalid Vormsi vallal uueks planeeringuks on olemas. Juulis on plaan avaliku koosoleku abil koostada üldplaneeringule lähteülesanne, mille põhjal saab hanke korras leida planeerija.

Sotsiaal- ja turvalisuskomisjon

- Vormsi vald uuendab sotsiaalteenuste ja -toetus-te korda. Eelnõu puhul on toimunud hea koostöö vallavalitsuse ja komisjoni vahel. Oluline on, et kord peab olema lugejale hästi mõistetav.
- Valla arengudokumentide ülevaatamisel leiti, et täpsustada on vaja päästevõimekuse ja sotsiaaltee-nustega seonduvat. Üheks täpsustuseks on sõnasta-da teenused eakale võimalikult kaua kodus elami-seks, sh koduõendus. Samuti soovime sõnastada valla püsitoetuse tagamise Merepäästeseltsile.
- Arutati liiklusohutusega seotud probleeme ja võimalikke lahendusi lõigul rahvamaja–Hullo tee-rist. Sellel lõigul asuvad kool, lasteaed, vallamaja ja pood, kuid puudub kergliiklustee. Loodud kõnnitee-lõik ja künnised ei suurenda kahjuks eriti liiklus-ohutust. Sobilikult lahenduse leidmiseks saame teha koostööd nii PPA kui ka Transpordiametiga.

Hariduskomisjon

- Hariduskomisjon viis läbi küsitluse Vormsi Las-teaed-Põhikooli lapsevanemate, õpilaste ja õpetajate seas, et mõista hoiakuid seni toimunud distantsõppe suhtes. Tulemusi saab lugeda kõrval artiklist.
- Loomisel on uus kord Vormsi laste huviharidu-se ja -tegevuse toetamiseks. Kord peab olema lapse-keskne, taotlejast lähtuv, lihtsasti mõistetav ja ka-sutajasõbralik nii taotlejale kui menetlejale. Korra lõplik versioon peaks jõudma volikokku juunis.
- Hariduskomisjon vaatas üle valla arengukava, sel-le tegevuskava ja Vormsi Lastead-Põhikooli arengu-kava seosed valla arengukavaga. Oluline on valla arengukava tegevuskavas sõnastada sisulised tege-vused seatud eesmärkideni jõudmiseks.
- Facebooki otsustati luua põneva ja vajaliku hari-dusinfo jagamise grupp „Vormsi haridussõbrad“.

29. aprillil peeti rahvamajas ajurünnak külade parema esindatuse teemal. Esindatud olid Borrby, Norrby, Rälby, Söderby, Diby, Rumpo, Hosby ja Kersleti. Foto Liina Jutt

Külad on valla partnerid

Külakogukonnad on ajalooliselt Vormsi elu olulised mõjutajad. Saarel on kokku 14 küla, kolmes külas on valitud külavanemad – Hosbys, Förbys ja Dibys – ning mitmes tegutsevad aktiivselt või vähemaktiivselt seltsid.

Vormsi valla huvi koostöö vas-tu küladega seisneb eelkõige kahes punktis.

Esiteks tahame luua hea kom-munikatsioonikanali valla ja saa-reelenike vahel. Külade kaupa on võimalus saada tagasisidet valla plaanidele, kuulata ära erinevad arvamused ning koondada mõne konkreetsema teemaga seotud mu-red. Teiseks saab iga küla sõlmida kokkulepped nende teenuste või tegevuste osas, kus külakogukond soovib vallaelus suuremat rolli täita – on see siis seotud heakorra, naabri-valve või hoopis hoolekandega.

Praegune reostusest tekkinud olukord näitas selgelt info jagamise ja omavahelise koostöö olulisust.

Järgmistel ootamatutel olukorda-del loodame paremini valmis olla ja see on võimalik kui vallavalitsuse ja külade vaheline koostöö toimib.

Kaugem plaan on moodustada vallavalitsuse juurde külade esinda-jatest komisjon, kellega näiteks kor-ra kuus kokku saades arutada prak-tilisi küsimusi – olgu selleks teede korrashoid, transpordi korraldami-ne jms. Külade erinevaid vajadusi teavad ja oskavad selgitada vaid kü-laelanikud ise. Nii näiteks on Hosby elanikud teinud ettepaneku lisada ka nende küla bussiringi graafikus-se ja Norrby inimesed uurinud laut-rikoha korrashoiu kohta.

MARIS JÕGEVA,
vallavanem

Üleskutse!

Vormsi vallavalitsus ootab
30. juunini 2022

külalt infot selle kohta,
kes neid esindab ja oleks
inforings kontaktisik.

Tema kaudu saab olulist
infot jagada küla teistelegi
elanikele või külade kaupa
saareelanikel arvamusi
koguda.

Info saata:
vv@vormsi.ee

VORMSI

Küsimustiku „Distantsõppega seotud hoiakud Vormsi-Lasteaed Põhikoolis“ tulemused

Küsimustiku eesmärgiks oli kaar-distada distantsõppega seotud hoiakuid. Distantsõppe all mõeldakse selle küsimustiku kontekstis VLPs läbiviidavat distantsõpet (mitte CO-VID-19 kriisist tulenevat).

Küsimustik viidi läbi VLP 6.–9. klassi kohalike õpilaste seas (ehk klassides, kus toimub hübriid-tun-de), distantsõpilaste seas, VLP õpe-tajate ja VLP kooli lapsevanemate seas (kohalikud ja distantsõppel õp-pijate vanemad).

Küsimustiku tulemused

Küsimustikule vastas 8 lapsevane-mat, 8 õpetajat, 12 õpilast, 3 distants-õppel õpilast ja 1 distantsõppel õpila-se vanem.

Senist distantsõppe läbiviimist toetab 11, pigem toetab 8, ei oska öelda 5, pigem ei toeta 4 ja ei toeta 4 vastajat.

Järgnevalt paluti vastajatel või-malikult täpselt põhjendada oma arvamust ning viimases küsimuses said vastajad esitada ettepanekud. Nendega on täpsemalt võimalik tut-vuda valla infosüsteemis.

Kuidas edasi?

Küsimustiku vastused näitasid teatavat polariseerumist süsteemi pooldajate ja vastaste vahel. Sellest tulenevalt on vajalik põhjalikum ja teaduspõhisem lähenemine teema-le enne lõplike järelduste ja otsuste tegemist. Kindlasti tuleb kõikide Vormsi haridust puudutavate otsus-te juures küsida: kuidas see mõjutab Vormsi kooli püsimist põhikoolina? Komisjon on seisukohal, et distants-õppesüsteemi eesmärgiks peaks olema kohaliku õpilase haridustee rikastamine.

Sellest lähtuvalt tegi volikogu

hariduskomisjon Vormsi vallava-litsusele järgmise ettepaneku: “Dis-tantsõppe süsteemist loobumisega mitte kiirustada. Viia läbi haridus-teadusuuring pilootprojektina (näi-teks koostöös Tartu Ülikooli Hari-dusteaduste Instituudiga) tuleviku õppevormi leidmiseks ja leida seni võimalus jätkata distantsõppega (vajalikud kooskõlastused HTM’iga, sh et õpe vastaks seadusele). Lõpli-kud otsused teha peale teadusuurin-gu tulemuste selgumist. Distantsõp-pe läbiviimine, sh hübriid-tunnid, peaks lähtuma põhimõttest, et see loob lisandväärtust kohalikule õpi-lasele. Vajadusel selle ettevalmista-miseks õpetajaid koolitada ja täien-dada tehnikaparki.“

MADLI TARJUS,
hariduskomisjoni esimees

Vallamaja kroonika

Lühike ülevaade kohtumistest ja aruteludest, kus vallatöötajad on osalenud.

- 13. aprill – Eesti Saarte Kogu üldkoosolek
- 18. aprill – Vormsi kriisimeeskonna I kohtumine
- 19. aprill – Vormsi Lasteaed-Põhikooli hoolekogu koosolek
- 21. aprill – Kohtumine Hosby külavanemaga
- 29. aprill – Ajurünnak külade parema esindatuse teemal
- 3. mai – Väikesaarte programmi valikukomisjon
- 5. mai – Läänemaa aasta ema valikukomisjon. Arutelu nõudepõhisest transpordist Vormsil
- 7. mai – Kohtumine Norrby ja Söderby küladega
- 10. mai – SA Läänemaa nõukogu
- 13. mai – Vormsi arendusprojektide arutelu
- 16. mai – Kohtumine vesinikusalvestite arendajaga H2Electro
- 17. mai – Läänemaa turismivaldkonna kohtumine
- 18. mai – Väikesaarte ühistranspodi uuringu tulemuste tutvustus. Arutlus Raivo Kүүdiga kogukonnapõhisest valitsemisest
- 19. mai – Kodukant Läänemaa üldkoosolek
- 21. mai – Sünnipäevatervitused Kihnu vallale
- 25. mai – Avatud valitsemise seminar Haapsalus
- 26. mai – Külal on Aivar Viidik, Riigikogu saarte toetusrühma esimees, ja Haridus- ja Teadusministeerium

Selgusid valla projektitoetuse saajad

Sel aastal sai Vormsi kultuuri- ja kogukonnaprojektidele esitada taotlusi konkurssi korras.

Toetuste eesmärk on rikastada Vormsi kohalikku haridus- ja kultuurielu, anda hoogu kogukondlikele ettevõtmistele, noorte tegevustele ning toetada saare eripärase kultuuripärandi uurimist ja tutvustamist. Projektikonkursiga toetab vald kultuuri-, spordi- ja kogukonnaürituste korraldamist, koolituste ja noorteprojektide läbiviimist ja Vormsi ühingu omaosaluse katmisel.

Aprillis väljakuulutatud konkursile laekus 17 projektitaotlust kogusummas 27 942 eurot. Taotlusvoorus oli projektide toetamiseks 10 000 eurot.

Projektitaotluste hindamiskomisjoni kuulusid Maris Jõgeva, Harry Rosenblad, Yngve Rosenblad, Marilyn Juhkam ja Henry Tiimusk.

Projektitaotluste konkurss toimub kaks korda aastas. Teine taotlusvoor kuulutatakse välja suve teises poole, tähtaajaga 15. august.

Vastavalt taotlusele toetati projekte:

- Merikurat MTÜ projekti „Lastelaager“ 600 euroga.
- Vormsi Veri MTÜ projekti „Laulud Silvi-Astrid Mickelini sõnadele“ 500 euroga.
- Vormsi Püha Olavi Gild MTÜ projekti „Vormsi kultuurilaager 2022 kodupaiga kultuuriuurija Läki külla IV“ 2000 euroga

Osaliselt toetati projekte:

- Skogskant OÜ projekti „Vormsi Open 2022“ 500 euroga.
- Vormsi Spordirajatise MTÜ projekti „Vormsi võistkonna osalemine Noarootsi osavalla külade mängudel Pürksis“ 250 euroga.
- Kaisi Käsitööd OÜ projekti „Kultuuriüritused Magnushofi külalistemajas 2022. aasta suvel“ 400 euroga.
- Vormsi Spordirajatise MTÜ projekti „Korvpalli õppepäev koos uue korvpallikonstruktsiooni paigaldamisega“ 390 euroga.
- Vormsi Vaib MTÜ projekti „Vormsi Vaib 2022“ 1700 euroga.
- Vormsi näiteringi projekti „Vormsi näitleb 2022“ 400 euroga.
- FIE Tatjana Sääs projekti „Elav Muuseum“ 1500 euroga.
- Vormsi Kodukandi Ühing MTÜ projekti „Kultuurikohtumise Õppna Ormsökistan!/Avagem Vormsi kirst! sünkroontõlkimine“ 710 euroga.
- FIE Tatjana Sääs projekti „Vormsi talumuuseumi lastehommikud 2022“ 600 euroga.
- Diby külaselts MTÜ projekti „Diby küla traditsiooniline Jaanituli“ 250 euroga.
- Vormsi Kraam MTÜ projekti „Piima väärindamise õpituba Vormsis“ 200 euroga.

Koolilood

Tekstid HEILY PIIP,
AGE HÄLVIN,
ELLE PALMPUU,
ANNIKA ADAMS

Robootika: teekonna planeerimine robotile. Fotod Malle Hokkonen

Reaalnädal Vormsi koolis

4.-8. aprillil oli koolis reaalnädal ehk nädal, kus reaalainetele pöörati rohkem tähelepanu, toimusid erinevad võistlused ja mõtteharjutused. Reaalnädal on Vormsi koolis saamas traditsiooniks.

Nii saidki õpilased ja õpetajad end proovile panna tähelepanu- ja loogikaülesannetes. Kuid teemaatika ei piirnenud mitte ainult reaalainetega, vaid oli viiteid lingvistikale ning ka põnev kommunikatsiooni-juhtimisülesanne.

Robootikal oli seekordsel reaalnädalal tähtis roll. Väga tore robootikatutvustus ja väike töötuba oli Vormsi taustaga Miina Anveltilt, kes jagas enda Ameerikas õppimise kogemust.

Nädal lõppes TalTechi organiseeritud robootikapäevaga, kus õpilased programmeerisid robotid liikuma, joonistama, laulma, tantsima, joont jälgima ning kõige lõpetuseks lennutati droone. Suur tänu kogukonna aktiivsetele kaasamõtlejatele kontaktide leidmisel!

Giiditööst ja Vormsi ajaloost Ilmar Koppelmaaga

Aprillis käis Vormsi õpilastel külas Vormsi giid Ilmar Koppelmaa, kes jagas õpilastele teadmisi Vormsi ajaloost.

Õpilased said kahe koolitunni jooksul kuulda palju huvitavat, eelkõige seda, mida internetist ja õpikust ei leia. Vestlus lisas innustust veel rohkem teada saada, mida giiditöö tähendab, kuidas giidiks saadakse ja millised väljakutsed selles töös on.

Esmaabikoolitus lastele

Aprillis korraldasid Vormsi perearstikeskuse pereõde Ada Ojasaar ja Vormsi kiirabi esmase abi andja Heily Piip õpilastele esmaabi koolituse.

Koolitusel õpiti abi kutsumist ning käitumist ja tegutsemist õnnetuskohal, teadvuse kontrolli, kunstlikku hingamist, tegutsemist luumurru, verejooksu jm trauma korral ning kannatanu asendeid sõltuvalt traumast.

Koolituse eesmärgiks oli, et lapsed oskaksid aidata eelkõige ennast, oma lähedasi, sõpru ja abivajajaid.

Esmaabi koolitus tekitas laste seas suurt elevust, eriti nooremate õpilaste hulgas. Oldi rõõmsad uute praktiliste teadmiste üle ning üllatunud, et lihtsana tunduv sõrme sidumine võib olla päris keerukas protseduur.

Rohetehnoloogia: kõrgpeenra tallamine.

Rohetehnoloogilised katsetused kooliaias

Rohetehnoloogia ja kohalik toit on märksõnad, mis leiavad järjest rohkem kandepinda.

Oleme ka kooliaias otsimas tehnoloogiaid ja lahendusi, mida oleks hea nii õppeotstarbel võrrelda kui ka praktiliselt saadud teadmisi ja kogemusi rakendada. Kooliaias on sellel aiahooajal plaanis toimetada nii kõrgpeenra, traditsioonilise supipeenra, kaevatud ja kaevamisvabade lahendustega.

Riina Nedzelskiene eestvedamisel, Anneli Talli juhendamisel ja õpilaste-õpetajate osalusel on juba rajatud kooliaeda kõrgpeenar. Plaanis on kooliaia toimetamisi siduda ka KIK-i rahastatavate rohetehnoloogia projektidega.

1. klass käis päästekomandos

21. aprillil külastasid 1. klassi õpilased Vormsi päästekomandot. Eesmärk oli läbida päästekoolitus 1. kooliastmele.

Õpilased said uusi teadmisi ohtudest ja ohutust käitumisest veekogul ja veekogu ääres. Nad tegid kaasa mängulisi ülesandeid, proovisid päästevärgust ning tutvusid päästekomando hoone ja sõidukitega. Õppus oli põnev ning õpilased olid õhinaga tegevuste juures.

Täname koolitajaid Mikk Varblast ja Kaido Valmi ning koostöö eest Vormsi päästekomandot!

Meie moosivarbad tegid pealinna omadel seljad prügiseks

23. aprillil käisime Vormsi lastega Tallinnas judovõistlustel. Mitte lihtsalt vaatamas, vaid osalemas. Tõime kodusaarele au ja mitu medalit!

Tegu oli lasteaialastele korraldatud judovõistlustega, kus oli kohal hinnanguliselt 60-70 last. Võistlust korraldab meie väikese klubi sõprusklubi Tallinnas – judoklubi Aitado.

Vormsi lapsed, vaatamata oma väga noorele eale, olid usku matult tublid!

Treenerina valmistasin lapsi võistlusteks ette ka selleks, et suur saal ja laste hulk neid pahviks ei lööks.

Kokku osales võistlustel neli Vormsi noort judokat. Kõige noorem judokas oli 4aastane Kaarel Vespe Jõgeva. Poiss oli väga vapper ja mäletas hästi, mida eelnevates trennides õppinud olime.

Vormsi võidukad moosivarbad (vasakult): Marie Varblane, Kaarel Vespe Jõgeva, Franz ja Franko Viks. Meeskonda hoiab koos treener Tiit Adams. Erakogu

Kõige vanem meie osaleja oli 7aastane Marie Varblane. Võistlejad olid jagatud kaalukategooriatesse ning Marie sattus raskemasse kehakaalu, kuna oli veidi

raskem kui 28 kg. Seal olid väga tugevad vastased, kes kaalusid 30+ kg. Marie kolmanda koha medal oli igati auga välja teenitud!

Vahepealses vanuseklassis, 5-6aastased, oli Vormsi poolt matil vennad Franz ja Franko Viks. Ka nemad tulid õnnelike medallimanikena saarele tagasi.

Lastele korraldati võistlused nõ sumo-võtmes. Selle reeglite kohaselt saab punkti võistleja, kes lükkab vastase ringist või tasakaalust välja ning vastane puudutab matti mõne muu kehasaga kui jalatald.

Tasub mainimist, et Vormsi noored judokad olid suisa aukulalise staatuses, sest olime ainus klubi väljastpoolt Tallinna. Ülejäänud osalejad olid erinevatest Tallinna lasteaedadest. Kutse võistlustele tulla esitas sensei Jaan Lutsar, kes on Aitado klubi eestvedaja.

Judotreenerina olen Vormsil lapsi õpetanud juba aastast 2014 – alustasin kohe, kui perega saarele elama tulime. Paraku tuli koroona tõttu paariaastane paus. Käesoleva aasta märtsi alguses

avasime taas uue hooaja.

Vormsil on judot harrastavaid vanusegruppe kolm: lasteaed, kool ja täiskasvanud.

Hea meel on tõdeda, et endised Vormsi kooli õpilased, näieks Marilyn Juhkam, on leidnud tagasi tee Vormsil toimuvatesse judotrennidesse. Samuti on tee judo juurde leidnud täiskasvanutest Mikk Varblane.

Vormsil käib trennis kokku 19 judokat. Trenne teeme koolimaja saalis 1-2 korda nädalas. Vormsi judoklubi on Kiili vallas tegutseva MTÜ Spordiklubi Moosivarvas filiaal, mida on vedanud juba üle kümne aasta sensei Gunnar Richter.

Täna väga lapsevanemaid, kes on panustanud oma aega ja raha ning kelle toel see elamusterohke võistlustelkäik teoks sai!

TIIT ADAMS,
judotreener

Naiskodukaitsjad käisid väliõppusel

8.-9. aprill oli Naiskodukaitsjate Lääne ringkonna jaoks väga tegus nädalavahetus. Roostal peeti 25. korda Kaitseliidu Lääne maleva patrullivõistlus "Valge Laev 2022" ja ühtlasi said Vormsi naised ära teha 3. mooduli praktika, milleks on välitoitlustus.

Vormsi naised jõudsid Haapsalu staapi reedel, 8. aprillil ning said kätte vormid ja saapad. Asjad käes, hakati tegema kuivtoidupakke võistkondadele, kes läksid õppuste rajale, ja Ukraina lastele, kes koos peredega olid majutatud Roostale.

Ajaviteks panime valmis padrunisalved ning võtsime lahti ja panime kokku relva.

Õhtuks jõudsimme Roostale. Kuna meie osaks oli õppustel välitoitlustamine, siis panime paika välikatla ning hakkasime välitingimustes valmistama küpsisetorte 200 inimesele.

Tordid valmis ja pakitud, läksime puhkama 10-kohalisse majja. Väliõppustel magada soojas toas valgete linade vahel voodis – see on luksus!

Seiklus jätkus aga ka lukususesse. Ühel hetkel oli WC-s koos mitu naiskodukaitsjat, kes guugeldasid, kuidas parandada WC-potti, sest loptuskastist ei tulnud vett. Torumehe asemel saadeti aga turvamees, kellel oli näpus vaid teise maja võti ning kes ei osanud meid aidata ei nõu ega jõuga.

Hommikul oli äratus kell 7.15. Valmistada tuli 30 inimesele hommikupuder, kohv ja tee. Pärast hommikusööki hakkasime ettevalmistusi tegema lõunasöögiks.

Kuna üksteist naist tahtsid kõik midagi teha, siis käis kõik kiiresti – pealtnäha aeganõudvad asjad olid tehtud enne, kui mõni jõudis käed külge panna.

Õhtusöögiks valmis 200 inimesele nii tummine seljanka, et kulp seisis sees püsti.

Sirje Veedler ja meie juhendaja Diana Saarniit käisid aga Ukraina lastele väikseid üllatuspakke viimas.

Sirje Veedler: „Minu kõige suurem emotsioon oli Ukraina peredega suhtlemine. Nad on kõik nii tänulikud ja südamlikud – seda emotsiooni on raske kirjeldada.“

Rutt Veide: „Mind üllatas välikatla efektiivsus – vesi läks keema ülikiires. Samuti tulid toidud väga maitsvad. Ja osalejad olid üliaktiivsed – lausa võideldi selle eest, et saaks tööd teha!“

Margit Paimla: „Koostöö oli äge ja sujuv lausa linnutiivul. Huumor käis asja juurde ja väsimus andis hoogu juurde, mitte ei võtnud motti maha.“

Ege Kanarbik: „Oli huvitav kogemus toitlustada välitingimustes nii suurt hulka inimesi. Ilm oli küll heitlik – saime nii päikest kui lund. Aga katelt kütt oli mõnus ja soe. Rõõmus meel saatis kogu päeva.“

GEIDY PIIP,
Vormsi naiskodukaitsja

Padrunisalvede täitmine. Foto Ege Kanarbik

Küpsisetordi materjal. Foto Geidy Piip

Välikatel - Vormsi naiste 3. mooduli praktikavahend ja seljanka püstiseisev kulp. Fotod Geidy Piip

Jutud Liinaga ehk Kuidas saada Sädeinimeseks?

24. märtsi üritusel „Läänemaa tunnustab 2021“ kõlasid laused: *Ta on naine, kes liigutab mägesid ja ühendab kogukondasid. Tema tegevustes on lusti ja heatahtlikkust, ta panustab küla- ja kogukonnaellu ning on algatanud uusi ja tervislikke valikuid toetavaid ettevõtmisi.* Nii pälvis Läänemaa tipp-tunnustuse – tiitli Sädeinimene – vormsilane **Liina Jutt** (42).

Kohtume Liinaga tema Vormsi kodus – Hosby küla viimases, Vaskussi talus. Koht, mida teatakse ka Hosby Pääpikumajana, sest tee ääres jäävad silma väikesed viltused külalismajakesed. Teine kodu on tal Tallinnas.

2016. aastal jõudis abikaasa Ove Koska kirjutatud projekti- taotlusega elekter esimest korda Hosbysse. Küla hakkas kiiresti arenema. Liina ja Ove kodu Vaskussil valmis 2019.

Liina töötab 17 aastat Telias ja tegeleb personaliga. Ove on ehistusfirma omanik. Peretütred Katarina ja Nora käivad Tallinnas koolis. Ometi on Vormsi kodus keegi alati kohal. „Meil on Ovega graafik,“ naerab Liina, sest hoolt vajavad kolm lambatalle ja koer. „Kõik on paigas,“ hindab Liina pere kahepaikset elu.

Küsimusele, miks ta pälvis Sädeinimese tiitli, pakub ta kolme asja: sari Vormsi liigub, mis on kestnud juba üle kahe aasta, autode orienteerumise korraldamine saarel ning Kaitseliidu noorterühma Vormsi Viikingid loomine.

Maaelu

„Ma ei saanud aru, miks seda loomapeedi põldu on vaja rohida!“ meenutab Liina lapsepõlve, kui käidi vanavanemate juures Lihula külje all. Ta hoiab süles väikest musta lambatalle. Kaks valget suruvad end tema jalgade ligi. „Lutipudelibeebid,“ selgitab ta tallede suurt usaldust. Loomadest rääkides meenutab ta, et vanavanemate juures tehti mõned talutööd veel hobustega. „Vanaisa võttis naabrimehe käest hobuse ja kartulivõtt sai alata!“ Aga vanaisal oli ikka masinad ja traktorid ka, mille roolimist sai Liina juba väga varakult proovi- da.

Tehnika

„Ema jutu järgi tahtsin ma peadaalidega autot,“ meenutab Liina oma tehnikahuvi. „Olin lasteaias või esimeses klassis. Lihula universaalkaupluses oli müügil see auto, mida ma tahtsin. Aga

Must lammas Selma ronib ise kohe sülele. Valged talled on Shaun ja Saima. Fotod Egon Erkmann

Liina võtab ahjust välja lihapiirukad – Ove lemmikud. „Need on nagu tuuletaskud!“ imestab ta. Tegelikult teeb kodus süüa Ove. „Mina olen hea abikokk,“ ütleb Liina, „pärast koristan kõik ära. Seda mulle meeldib teha.“ Liina tunnistab, et kõike ta ei söö. „Käisime räimefestivali, aga ma ei söö räime ega heeringat,“ naerab ta. Sibulat ja seda-teist ei söö veel. „Sibulat ma ikka peidan söögi sisse,“ muigab Ove selle jutu peale.

ema eelistus oli nukuvanker. Seda autot ma ei saanud.“

„Täiskasvanuna tekkis mul unistus oma bussist,“ õhkab Liina. „Isa oli bussijuht punase Ikaruse roolis. Mul olid kõik nupud selged.“ Nüüd on tal oma buss olemas. Juba mitu aastat vurab saarel ringi roheline naksitrallilik buss Robur. Kuigi vana, on buss korras. „Enda tehnikat tunnen hästi – kui miskit kuskil streigib, siis reeglina saan jagu või on abiks kiire (video)kõne mõnele heale sõbrale,“ ütleb ta

ning vajadusel teeb ise näpud õliseks. Seega juhiluba, kus Liinal on kõigi kategooriate lahtrid täis, pole ainult plastikkaart.

Kaitseliit

„Mind pandi tanki!“ põrutab Liina. 2014. aastal taastasid Martna kaitseliitlased soomustranspordööri ning Liina sai seda juhtida. Hakkas meeldima. Mehed pidid minema Tapa polügoonile õppustele. Liina tahtis kaasa, kuid „mingi roosa tutimütsiga“ ei olnud see võimalik. Siis öeldigi:

astu Kaitseliitu! „Nüüd olen tankitõrjerühmas,“ ütleb ta. „Käime õppustel kahuritega tanke sodiks laskmas.“ Järgneb kirjeldus 90mm tagasilöögita tankitõrjekahuri TT 1110 käsitlemisest, kus Liina on laadur.

Sammud

„Koroona!“ selgitab Liina sarja Vormsi liigub algust. Telias tegeleb ta samuti terviseedendamisega. Ühed Eesti poisid käisid firmas tutvustamas oma liikumisäppi Yumuuv. „Selge, selge,“ kirjeldab ta oma natuke ükskõikset suhtumist sellesse. „Aga kui koroona-laks ära käis (talv-kevad 2020), siis välgatas mul, et oot-oot, kus need poisid on? mis äpp see nüüd oligi?“ kirjeldab ta koostegemise piirangutest väljapääsu otsimist. Ja Yumuuvi poistega löödi koostööks käed.

„Alguses arvasin, et 5-10 inimest liitub. Nüüd on Vormsi grupis 121 liiget,“ on Liina väga rahul. Vormsiga seotud kasutaid on 108. „Ma olen ise ka mitmel korral Ovele öelnud, et ära vii mind sadamasse. Pakin seljakoti ja lähen jala seitse kilomeetrit,“ räägib Liina ettevõtmise mõjust endale. Kes on aktiivseim vormsilane? „Võin peast öelda – Airila (Paulus)!“ vastab ta kiiresti.

Külaselts

„Hosbys on seitse talu ja väga rahvusvaheline seltskond,“ kirjeldab külavanemaks valitud Liina ning selgitab, et küla talgutel võib lisaks eestlastele näha rootslasi, prantslast ja šotlast. „Koroona hullult liitis meid,“ toob ta välja piirangute hea mõju, „hakkasime tihedamalt suhtlema, sest kõik olid saarel“.

Hosby külaseltsi esimene ettevõtmine oli laurikoha rajamine, siis tuli Hosby tee korrastamine. Praegu jätkub laurikoha arendamine. Järgmine projekt on külaplats. Maikuu talgutel pandi Hosby tutvustav tahvel teeristile ning taastati vana rada Skärestaini rändrahnuni. Tegemistesse on kaasatud kõik külaelanikud ja infot jagatakse mitmes kanalis, et keegi infosulus ei oleks. „Meil on oma kinnine Facebooki leht ja sõnumigrupp, meililist ning sagedased nn teeõhtud,“ loetleb Liina seltsi toimimist.

Liinat vaadates on ilmselge, et sellise tegutsemise taga peab olema aktiivne eestvedaja.

Sädeinimese tunnustusega sai Liina kingituseks Vormsi vaiba. „Minu voodipoolle oligi vaip puudu,“ näitab ta auhinna asukohta magamistoas. „Ove poolle pikutab Kihnu hülgenahk.“ Nüüd on olemas nii vaip kui tunnustus, mis annab Liina sõnul talle uut *power*’it.

EGON ERKMANN

Vormsi Kaubamajas tehakse remonti

Aprillis algas 130aastases Hullo poes hooldus- ja värskendusremont. Tööd kestavad juuni lõpuni, kuid poe lahtiolekut see ei mõjuta.

Tööde käigus soojustatakse maja vundament ja uue värvi saab vooder. Valla ehitusspetsialisti Riina Nedzelskiene sõnul tuleb poe uus värv sarnane praegusega, kuid pisut tumedam hallikassinine.

Valmis on saanud ruumide värskendus, kus värviti seinad ja laed ning vahetati välja valgustus.

Poe remondi tellis omanikuna Vormsi vallavalitsus ja seda tehakse 27 000 euro eest, mis tuleb

riigi poolt eraldatud COVID 2021 toetusrahast. Tööd teeb ehitusfirma Lemmiku Invest. Remont peab valmis saama 30. juuniks.

Alates 2021. aastast rendib maja Nora Grupp OÜ ja peab poodi Vormsi Kaubamaja nime all. Poepidamisega tegeleb neljaliikmeline seltskond: Jana Valm, Tagmar Küttim, Airila Paulus ja Heino Paulus.

Küsimusele, kuidas kaubamajal läheb, sõnab pärast aastast poepidamist Nora Grupi juht Heino Paulus naljatledes, et ei tea, sest peab poodi esimest korda. Kuid lisab siis, et eks talv elatakse üle suve abil. Samas on mõtteid arenguks, mida tasa ja targu teha.

EGON ERKMANN

Harry Rosenblad (vasakul) takseerib meisterkokk Demo Kaevu fileerimisokkust. Meisterkokka näeb ka Vormsi kalapäeval 11. juunil kõrtsis Krog No. 14. Foto Egon Erkmann

Vormsi esimene avatud kalasadamapäev

Vormsi Sviby sadam osales 30. aprillil esimest korda üle-eestilises avatud kalasadamapäeval. Pea kolme tunni jooksul käis üritusel läbi ligi 100 inimest.

Müüdi suitsukala, kohaliku toitu, maitsemiseks pakuti kalatoite. Kohal olid taasloodud Naiskodukaitse Vormsi jaoskond ning merepääste oma kaatri ja vees hulpiva päästeparvega.

Esimesed ostjad oli hommi-kuse praamiga saabujad. Hilisemad külalised said lisaks maitsta erinevaid kalatoite: suppi, marineeritud ja frititud kala ning kalakotletti. Kokk Demo Kaev näitas kala fileerimist ning äkilise valmistamist.

Äkiline on värsketest kalari-badest tehtud suupiste. „Viin, sool, apelsinikoor, natuke mahla ja tilli,“ selgitab Demo Kaev äkilise sisu. „Ja palju viina?“ uuritakse rahva seast. „Tunde järgi,“ ütleb kokk. „Selle koguse kohta umbes 4 sentiliitrit.“ „Kas see 40 või 400 milliliitrit?“ uuritakse täpsustavalt. „400 on tibia palju. Ikka 40 milliliitrit. Võibolla kalamehesse endasse läheb ülejäänud,“ muheleb kokk.

Vormsi päeva eestvedaja on Vormsi kalapüüdjate ühing. „Tahtsime seda päeva teha kaks aastat tagasi,“ ütleb ühingu liige Ene Sarapuu, „muidu on ikka mandri sadamates ja siis sai välja pakutud, et võiks ka Vormsis teha.“ Kuid koroonalükkas üritust edasi. Lääne-

maal on kalasadamate päeva koordinaator Läänemaa Rannakalanduse Selts.

Vormsi kalapüüdjate ühing propageerib kala, kui kohaliku toidu püüdmist ja väärindamist. Nad on aastaid korraldanud juunikuus Vormsi kalapäevi ning oma liikmetele õppereise teistesse sadamatesse.

Sel aastal on Vormsi kalapäev laupäeval, 11. juunil kõrtsis Krog No. 14, kus keskpäevast toimub kalatoitude valmistamine ja degusteerimine.

„Kalakultuuri edendamisel on veel palju teha,“ rõhutab Sarapuu, viidates Vormsi kogukonna sajanditevanusele, kuid soiku jäänud traditsioonile.

EGON ERKMANN

Vaade Hullo poele kiriku poolt 1903. aastal. Foto Otto Andersson, allikas Rootsi kirjandusselts Soomes

Hullo pood 130

- Hullo pood on järjepidevalt tegutsenud samas majas 1892. aastast, mil vormsilased Hans ja Lovisa Ahlkvist ehitasid maja ja avasid esimese kaupluse Vormsil.
- 1922 alustas majas kauplemist Vormsi Kaubanduskoopertiivi Ühistu ning poodi kutsuti *föreningsboa* – ühistupood.
- 2010 septembrist oli pood mõni aeg suletud, sest ei leitud poepidajat. Vormsil käis kauplusauto.
- 2013 paigaldati Vormsi kauplusesse jahutus- ja sügavkülmakamber.

Sviby sadam saab juurde väikelaevakohti

Sviby sadamas on tehtud ja tehakse jätkuvalt arendustöid. Käesoleval aastalgi teevad Saarte Liinid, kellele sadam kuulub, ehitustöid. 14. aprilli volikogu istungil oli külaliseks Rohuküla ja Sviby sadama kapten Peeter Saar, kes tutvustas Sviby sadama arendust.

Sel aastal laiendatakse sadamahoonet, süvendatakse väikelaevasadamat ja uuendatakse ujukaisid.

Praegune sadamahoone valmis 2017. aasta augustis. Juurdeehitus annab juurde kaks õuest sissepääsuga tualettruumi ja tehnoruumi. Nii on võimalik tualetti pääseda ajal, mil sadamahoone on suletud. See on oluline nii praamireisijatele kui ka sadamas väikealustel ööbijatele. Hoone juurdeehitus peaks valmima juuni keskel.

Pärast seda alustatakse akvatooriumi süvendamisega, mis kestab hinnanguliselt poole juulini. Samuti uuendatakse olemasolevat ja paigaldatakse uus ujukai. Praeguses 22 kohaga väikelaevasadamas peaks valmides olema kokku 45 kohta. Suuremate aluste sildumiskohadesse (u 20 kohta) paigaldatakse teeninduspostid joogivee ja elektri kasutamise võimalusega.

Enamus suvisest kõrgajast käib sadamas ehitus, mis häirib väikelaevaomanikke. Peeter

Saar selgitas, et koostöö nii laevaomanike kui merepäästega on olnud alati hea ning olukorrad saab lahendada jooksvalt. Oluline on info jagamine.

Sviby sadama ülevaataja Vormsil on Arvo Allik.

Peeter Saar rääkis ka, et Rohuküla sadamasse paigutatakse lisakäsi. See peaks merepäästetööd, näiteks haigete transpordi, mugavamaks muutma.

Selle aasta Sviby sadamatööd lähevad maksma umbes 400 000 eurot, sellest sadamahoone juurdeehitus 80 000. Saarte Liinid ehitavad sadamat oma raha eest, toetusi pole selleks taotletud.

EGON ERKMANN

Sviby sadamahoone juurdeehitus mai lõpus. Foto Egon Erkmann

Mis aardeid peidab Vormsi kirst?

Teisipäeval, 26. juulil on Vormsi Talumuuseumis kultuuri-kohtumine **Öppna Ormsö-kistan!/Avagem Vormsi kirst!** Kultuuripäeva ideeautoriteks on vormsirootslane Elisabeth Hedfors (Kerslet, Vormsi/Jönköping, Rootsi) ja pärimusmuusik, talharpa-mängija Sofia Joons Gylling.

Puna-valge-must Vormsi riidekirst sümboliseerib Vormsi ajaloolisi juuri, elu ja kultuuri. Paljud vormsirootslased panid tähtsama kraami oma kirstudesse teise maailmasõja ajal, enne kui pageti Rootsi, oma uuele kodumaale. Sümboliseerib pakiti ka mälestused.

Mõned üksikud, kes sündisid Vormsil enne pagemist, on veel elus. Enamus lood argipäevast ja pidudest, laulud, fotod, tekstiilid ja kirjad on meieni jõudnud läbi mälu ja alleshoidmise.

Palju on talletatud, aga me arvame, et mälukirstud sisaldavad veel nii mõndagi!

On väga tähtis kätte saada mälestusi Rootsist ja Vormsilt, enne kui lood haihtuvad.

Tuleviku saare kultuuripärandi hoidjaid ei leidu ainult eestirootslaste järglaste, vaid ka tänaste ja tulevaste vormsilaste seas. Me loome kohtumisaiga, kus vormsilased, eestirootslased Rootsist ja teised huvilised saaksid üksteist tundma õppida.

Selle suve kohtumisaik toob kokku Vormsi saare kultuurist ja ajaloost huvitatud. Üheskoos ja rühmades saab arutada, mida koos võiksime ette võtta. See

kõik on üks kultuuripärandi kohtumisaik!

Me loodame ja usume, et inspireerime üksteist otsimaks uusi väljendeid ja välja mõtlema uusi projekte – olgu selleks ilukirjandus, ajaretk, suveteater Vormsi talumuuseumis, Youtube-klipp või mõni mängufilm.

Kohapeal on tõlgid ja kohtumisel saab rääkida rootsi, eesti ja inglise keeles. Väga on oodatud lapsed, kellel on oma tegevused.

Vaata meie kodulehte ja registreeri ennast. Registreerides saad märkida huvipakkuvad teemad, millest kohtumisaigas osa saada.

SOFIA JOONS GYLLING
ELISABETH HEDFORS

Keskkonnaminister Erki Savisaar ja Kristi Erkmann täidavad kokkuriisutuga koppa. Fotod Egon Erkmann

Traditsiooniline talgupäev kirikuaias

7. mail, mil toimus üle-eestiline talgupäev „Teeme ära“, olid talgud ka Vormsi kirikuaias. Osales ligi 30 inimest.

„Need on pikima traditsiooniga talgud,“ ütleb Vormsi koguduse õpetaja Ants Rajando. „See võis olla 1985. aasta, kui surnuaia vanem osa puhastati kuusevõsast, mis varjutas kõik. Sellest ajast on talgud toimunud igal aastal, seega juba pea 40 aastat.“

Lisaks kätepaaridele oli töodel suureks abiks Ahto Kokk oma traktoriga. Kuigi talgute algataja on Vormsi kogudus, aitasid seekord kaasa vallavalitsus ja Vormsi Kra.m, kes pakkus talgulistele lõunasuppi.

Enne II maailmasõda oli kirikuaia koristamine traditsiooniline üle-vormsiline talgupäev. Selle katkestas nõukogude okupatsioon.

EGON ERKMANN Ants Rajando näitab talgulistele tööpõldu.

Öppna Ormsö-kistan! Avagem Vormsi kirst!

T, 26. juulil Vormsi Talumuuseumis, Sviby

Kl 11–17 kohtumisaik ehk temaatilised vestlusgrupid (tasuta)
Kl 18.30 pidu vabas vormis, õhtusöök ja vaba lava (pääse 5 eurot)

Registreeri ennast: vormsi.ee/ormsokistan

Rälby sadam saab korda

Vormsi sai rannakalanduse seltsi kaudu 80 000 eurot toetust, et alustada jõude seisvat ja hüljatud Rälby paadisadama korrastamist.

Saadud raha eest on kavas kindlustada muuli, rajada slipp ja süvendada faarvaatrit, et kohalikud kalamehed saaksid merel käia.

Sadamal on kehtiv detailplaneering, hanke kuulutab vald varsti välja. Sadamaehitus peaks pihta hakkama suvel.

EGON ERKMANN

90 aastat suurest Sviby tulekahjust

13. juunil möödub 90 aastat Sviby tulekahjust, mis on arvatud Eesti suuremate tulekahjude sekka.

1936. aastal oli 13. juuni laupäev. Nibundase talu pererahvas oli läinud kaugemale toimetama ja koju jäi peremehe 73aastane ema Maria Österlin. Ta teg pliidi alla tule ja läks õue puid tooma. Pliidi ette oli jäänud peremehest hoovlilaastud, kuhu sattus koldest säde. Laastud süttisid ning neist tõusnud leegid süütasid tapeedi.

Soodne tuul ja tihedalt ehitatud ölgkatustega hooned ai-

tasid tulel kiirelt levida. Sviby 36 talust hävis 21, koduta jäi 118 vormsilast.

Külas ei olnud tuletõrje veepritsi. Pärast tulekahju ehitati saare küladesse pristimajad, mis ainsana on säilinud Svibys.

Suvel külastas saart ka Rootsi kroonprints Gustav Adolf,

kes teatas, et tema isa, kuningas Gustav V teeb annetuse Sviby küla ülesehitamiseks.

Lisaks Rootsile toetas kannatanuid Eesti riik. Küla ehitati ülesse moodsamate majadega, mis planeeriti hajutatumalt.

EGON ERKMANN

1932. a Lääne Elude põhjal

Foto SOV arhiivist, Rickul/Nuckö Hembygdsförening (rnhf.se)

Juuni-juuli sündmused

Sündmuste kavas võib tulla muudatusi. Täpsem kava on www.vormsi.ee/sundmused

Vormsi Talumuuseumi lastehommikutele ja õpitubadesse tuleks eelnevalt registreeruda siilike36@gmail.com

Juuni

3.-4.06 Kaitseliidu noorte metsalaager ja patrullvõistlus

4.06 kl 12-14 õpituba Vormsi Talumuuseumis: tõrvavärvi valmistamine suvisele õuemööblile

5.06 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: magnetiga kivi

5.06 kl 15 Vormsi laste ja täiskasvanud harastajate **huviringide kontsert-näitus** rahvamajas. Rahvatants, *showtants*, talharpa, rootsi keel, Idla palliring, judo, näitering, keramika, Vormsi Viikingid, töötubade ja kursuste tutvustused

10.06 kl 20 kinoõhtu „Cardini moemaja“ (FRA, 2019) rahvamajas, tasuta

11.06 kl 11 õpituba Vormsi Talumuuseumis: teritamine

11.06 kl 12 Vormsi kalapäev Krog No. 14 juures, kalatoitude valmistamine

11.06 kl 18 Magnushofi õhtusöök kontserdiga ja **kl 19** Kadri Savva kontsert. Magnushof, Suuremõisa

12.06 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: tuulelohe valmistamine

12.06 kl 14 „Vormsi elu fotodel 1945-1990“, TLÜ üliõpilaste koostatud kataloogi esitlus Vormsi Talumuuseumis

14.06 kl 12 leinapäev Vabadussõja mälestussamba juures

16.06 kl 20 noortetoa kinoõhtu „Muumitroll ja sabatäht“ (FIN, 2021) rahvamajas, tasuta

18.06 kl 11-13 õpituba Vormsi Talumuuseumis: punseldatud kõrvarõngad

18.06 kl 11-13 taluturg Hullo: talu- ja käsitöökaupade müük. Vormsi Kra:m

18.06 kl 19 talharpa kontsert ja tantsuõhtu rahvamajas. Esinevad Kulno Malva, Helle Suurlaht ja Vormsi talharpa-tüdrukud

19.06 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: looduslikust materjalist mänguasjad

19.06 kl 14 pärimusmuusikakontsert rahvamajas: Duo Mänd/Krüspan & Villu Tals. Piletid: piletilievi.ee

21.06 kl 20 kinoõhtu „Minsk“ (EST, 2022) rahvamajas, tasuta

Jaanituled

22.06 kl 20 Diby jaanituli

23.06 kl 12 Võidupüha tähistamine Vabadussõja mälestussamba juures

23.06 kl 21 Vormsi jaanilaupäeva ja jaanipäevaõhtu pidustused **Sviby sadamaalal**. Esineja, õhtujuht ja retrodisko. Külalisetendus Vahuküla teatrigrupilt Järvamaalt

23.06 noortetoa teatrietendus rahvamajas (täpsustamisel)

25.06 kl 11 õpituba Vormsi Talumuuseumis: viikatiga niitmine

26.06 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: Vormsi aumärgi valmistamine

Juuli

1.-31.07 sari Vormsi liigub. Vaata Facebook: Sportlikud väljakutsed Vormsi saarel

2.07 kl 11-13 taluturg Hullo: talu- ja käsitöökaupade müük. Vormsi Kra:m

2.-4.07 õpituba Vormsi Talumuuseumis: vakkide parandamine ja ketramine

3.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: lõbusad pihulambad ja hobuste võiduajamise mäng

7.07 kl 20 kinoõhtu rahvamajas (täpsustamisel)

8.07-8.09 fotonäitus rahvamajas

9.07 kl 11 õpituba Vormsi Talumuuseumis: traadist mähitud sõrmus klaaspärlitega

9.07 kl 10-17 kodukohvikutepäev Vormsil

10.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: Huitbergi haldja ja Vormsi mehe valmistamine

16.07 Vormsi Vaib. Muusika- ja kogukonنافestival, Krog No. 14. Piletid: piletitasku.ee

17.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: kirjasule valmistamine

17.07 kl 13-16 õpituba Vormsi Talumuuseumis: punseldatud kilbiga sõrmus

18.07 kl 12-17 koolitustalgud Vormsi Talumuuseumis: tõrvavärvi valmistamine aiamööblile ja muuseumi mööbli katmine

22.07 käsitöö-öö rahvamajas. Vormsi Käsitöö Selts

22.-25.07 Vormsi puutööpäevad ja näitus „Mehed teevad käsitööd II“ Vormsi Talumuuseumis

24.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: puidu nikerdamine suurtele ja väikestele

25.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: kivivoolimine suurtele ja väikestele

Olavipäeva nädal

26.07 Vormsi kultuurikandjapäev **Öppna Ormsö-kistan!/Avagem Vormsi kirst!** Vormsi Talumuuseumis: **kl 11** kohtumispai-ga vestlustoad, **kl 18** pidu vabas vormis, õhtusöök ja vaba lava (5 eurot)

28.07 kl 19 Olavipäeva kontsert rahvamajas: **Puuluup**

29.07 kl 12-14 Olavipäeva jumalateenistus Vormsi kirikus ja **Triskele** kirikukontsert. Pärast on supi söömine kirikuaias ja kohvilaud Vormsi Talumuuseumis

30.07 Olavipäeva üritustesarja **ekskursioonid**: võimalus tutvuda Vormsi vaatamisväärsustega, kultuuriloo ja looduspärandiga giidide juhendamisel

30.07 kl 12 õpituba Vormsi Talumuuseumis: traditsiooniliste rasvaküünalde valmistamine

31.07 kl 11 lastehommik Vormsi Talumuuseumis: kurguhelmeste valmistamine ja käevõru

Palju õnne, Vormsi väarikad sünnipäevalapsed!

Aprill

IVAR-VELLO RINNE 86
REIN TARJUS 78
VIKTOR KALDA 78
HETI NÄREP 76
JÜRI PAJUSTE 75
HARRI ROSENBLAD 70

Mai

ANDRES VIKS 81
JOOSEP AVLOI 74
IRINA TIMUSK 74
HARRY TIMUSK 73
ILONA URV 72
LEV ZAVJALOV 70

Ilmus vormsilase lauluvihi

Aprillis ilmus trükist nootidega lauluvihi **Silvi-Astrid Mickelini** (sünd 1936 Svibys) sõnadele. Viisid on loonud Sirje Kaasik, Margot Suur, Kalle ja Taimi Kopli, Leo Semlek ja Raivo Kõrgemägi.

Vihik on müügil Vormsi Talumuuseumis ja Rannarootsi Muuseumis Haapsalus.

Väljaandja on MTÜ Vormsi Veri.

Vormsile saab tellida pakke läbi Omniva pakiautomaatide

Omniva avas märtsi lõpus Vormsil nutika pakiteenus. Mai alguseks oli tellitud e-poest pakke saarele kohapeale ligi 100 korral.

Uudne pakiväljastuse teenus on Omnivale pilootprojekt. „Huvi saarele e-poest pakide tellimiseks on suur ja kogub üha populaarsust,“ ütles Omniva pakiautomaatide võrgu juht Indrek Kaus. „Koostöös Vormsi vallaga välja töötatud teenusega soovime lihtsustada

ja kiirendada pakiteenus osutamist vormsilastele, et nad ei peaks enam mandril pakide järgi käima.“

Vormsile paki tellimiseks tuleb e-poes valida pakiautomaatide nimekirjast **Vormsi pakiväljastus**. Omniva toimetab paki kohale ning kuller annab tellijale saadetise üle. Vormsi pakiväljastuse hind on sama, mis Omniva pakiautomaadi teenus valitud e-poes.

Vajadusel saab saadetised ka saarel kohapeal tagastada.

Omniva

Soovime osta kodu rajamiseks Vormsile maad koos metsaga (vähemalt 2 ha).

Tel 5688 2994, e-post kalmar.rikk@gmail.com

MÜÜA avalikul kirjalikul enampakkumisel Vensiku kinnistu Suuremõisas

Vormsi Vallavalitsus müüb avalikul kirjalikul enampakkumisel hoonestatud Vensiku kinnistu registriora 2968932, aadress Suuremõisa küla, Vormsi vald, Läänemaa, kat nr 90701:001:0511, maa suurus 5321 m², sihtotstarve 100% elamumaa.

Enampakkumise alghind on 12 000 eurot.

Eritingimused: 1) Vensiku kinnistu võõrandamise keeld uue omaniku poolt (10 aastaks võõrandamislepingu sõlmimisest arvates ning sanktsioonid keeldu rikkumise puhuks. 2) Elamu kasutusloa saamise kohustus uue omaniku poolt 5 aasta jooksul võõrandamislepingu sõlmimisest arvates ning sanktsioonid kohustuse rikkumise puhuks.

Pakkumised esitada kirjalikult kinnises ümbrikus Vormsi Vallavalitsusele **30. juuniks 2022** (kaasa arvatud) märgusõnaga „Enampakkumine Vensiku“. Lihtkirjana saadetud pakkumisel peab olema 30. juuni postitamise kuupäeva tempel.

Täpsem info pakkumise ja müügilepingu kohta:
www.vormsi.ee/vensiku

Värske kava veebis: vormsi.ee/sundmused

Vormsi valla ajaleht | Juuni 2022

Vormsi Vallavalitsus, e-post vv@vormsi.ee, tel 529 6318
Toimetaja: Egon Erkmann • Trükk: AS Pajo

Hea vormsilane!
Loe uudiseid www.vormsi.ee

Saada kaastöid, mis on seotud Vormsi ja vormsilastega. Kirjuta e-postile vv@vormsi.ee

